

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته زبان و ادبیات فارسی

نقد جامعه‌شناختی

داستان‌های ((بزرگ علوی))

تا سال ۱۳۳۲

استاد راهنما :

دکتر جهانگیر صفری

استاد مشاور :

دکتر سید کاظم موسوی

پژوهشگر: میثم زارع

دی ماه ۱۳۸۸

پایان نامه آقای میثم زارع جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی با عنوان:

نقد جامعه شناختی داستان‌های ((بزرگ علوی)) تا سال ۱۳۳۲

در تاریخ ۱۳۸۸/۱۰/۲۰ با حضور هیأت داوران زیر بررسی و با نمره عالی ۱۹.۴۰ مورد تصویب نهایی قرار گرفت.

۱. استاد راهنمای پایان نامه	دکتر جهانگیر صفری	با مرتبه علمی دانشیار
۲. استاد مشاور پایان نامه	دکتر سید کاظم موسوی	با مرتبه علمی استادیار
۳. استاد داور / داخلی گروه	دکتر مسعود فروزنده	با مرتبه علمی استادیار
۴. استاد داور / خارجی گروه	دکتر حمید رضایی
دکتر جهانگیر صفری	با مرتبه علمی استادیار
- معاون پژوهشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده ادبیات

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات،
ابتکارات و نوآوریهای ناشی از تحقیق موضوع
این پایان نامه متعلق به دانشگاه شهرکرد است.

پیشکش به :

پایداری پدرم

مهر مادرم

خوبی خواهرم

و

بردباری برادرم که گرچه کوچک تر بود ولی بزرگی را برایم معنا کرد.

همچنین تمام کسانی که چون ((بزرگ علوی)) در راه آزادی گام برداشتند.

سپاسنامه:

اینک که پس از گذشت دو سال تلاش و کوشش این پایان نامه به سرانجام رسید، سزاوار است از کسانی که در به پایان رسانیدن این پایان نامه به من کمک های فراوانی نمودند، سپاسگزاری نمایم. نخست از استاد فرهیخته و بزرگوار دکتر جهانگیر صفری که با راهنمایی های ارزنده خود باعث شدند این پایان نامه پربارتر گردد و هر از گاهی که من خسته و ناامید از ادامه کار می شدم با دادن انگیزه مرا به تلاش و کار بیشتر علاقه‌مند میکردند، سپاسگزارم. همچنین از دکتر موسوی استاد مشاور، دکتر رضایی و دکتر فروزنده که نقش داوری این پایاننامه را به عهده داشتند، کمال تشکر را دارم. از استادان دوره کارشناسی و کارشناسی ارشدم نیز که چیزهای فراوانی از آنها آموختم، سپاسگزارم.

از دوستان خوبم، حجت الله رئیسی، سید حسن علوی نیا، بابک حاتمی، محمد مفتخر، حمید رضازاده، جهانبخش پایرنج، سیروس دهقانی، امیر حق شناس، یاسر استواری، حسین مرادی باصری، میلاد زارع نیا، حامد قاسمی، مرتضی بهمنی، مسعود فرهادی، عیسی زارعی، ابراهیم ظاهری، حسین وفادار و... همچنین محمود قره داغی که از نظریاتش بسیار بهره بردم، سپاسگزارم.

در به سرانجام رساندن این پایان نامه کسان زیادی به من کمک کردند که اگر نام آنها را بخواهم بنویسم شاید چند صفحه ای گردد، از همگیشان سپاسگزارم و امیدوارم مرا ببخشند اگر نامشان را اینجا نیاورده ام.

در پایان جا دارد که از تک تک اعضای کتابخانه دانشگاه شهرکرد که کتاب های مورد نیاز را در اختیار من قرار دادند و مرا به نوعی به عنوان همکار خود پذیرفتند و تا حد زیادی مشوقم نیز بودند، سپاسگزاری کنم. برای همگیشان آرزوی بهروزی و پیروزی دارم.

چکیده:

ادبیات به ویژه ادبیات داستانی مانند هر پدیده فرهنگی دیگر ساختار بنیادین جامعه را به تصویر می‌کشد. داستان‌نویسان متعهد، چشم‌بیدار و زبان‌گویای زمانه‌اند و واقعیات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و .. را انعکاس می‌دهند.

داستان به دلیل ویژگی‌های خاصی که دارد بیشتر از تاریخ مورد نقد و مطالعه قرار می‌گیرد و داستان‌های معاصر فارسی نیز با این ویژگی‌های خاص توانسته است واقعیات اجتماعی را به نمایش بگذارد.

هر چند داستان‌های معاصر که پیشینه‌ی کمتر از یک قرن دارند، کم و بیش مورد نقد قرار گرفته‌اند ولی آنچنان که باید و شاید و با رعایت اصول اساسی، از جنبه‌های مختلف به این مقوله (نقد داستان) پرداخته نشده است، یکی از این نقدها که کمتر مورد توجه قرار گرفته و تا حد زیادی پژوهشگران از آن غافل مانده‌اند، نقد جامعه‌شناختی است.

نقد جامعه‌شناختی ادبیات یکی از مطالعات میان‌رشته‌ای است که محققان جامعه‌شناسی و ادبیات، با استفاده از مبانی، اصول و روش‌های تحقیق در این دو شاخه از علوم انسانی به آن می‌پردازند.

در این پایان‌نامه تلاش بر این بوده که داستان‌های بزرگ علوی- تا سال ۱۳۳۲ که شامل سه مجموعه داستان ((چمدان))، ((ورق‌پاره‌های زندان))، ((نامه‌ها)) و رمان ((چشم‌هایش)) می‌باشد- از دیدگاه نقد جامعه‌شناختی مورد بررسی قرار گیرد. به همین منظور، نگارنده نخست توضیحاتی درباره‌ی ادبیات داستانی آورده، سپس فصلی را به نقد جامعه‌شناختی اختصاص داده و فصلی را به زندگی و آثار بزرگ علوی و در پایان کار نیز به نقد جامعه‌شناختی این چهار داستان پرداخته است.

در این بررسی نگارنده تا آنجا که توانسته مسائل مورد نقد در این چهار داستان را با تاریخ تحولات معاصر در دوره‌ی بزرگ علوی انطباق داده است.

مهمترین مسائل اجتماعی مطرح در این داستانها، مبارزات چپ‌گرایان (حزب توده)، جامعه سنتی و خرافی، پدرسالاری، مبارزه با سرمایه‌داری، مخالفت حاکمان جامعه با روشنفکری و کتابخوانی، مدرنیته شدن جامعه، قدرت محوری، زندان، شهربانی و رشوه‌خواری در جامعه و زندان می‌باشد.

واژگان کلیدی: داستان، بزرگ علوی، نقد جامعه‌شناختی، دهه بیست

فهرست

صفحه	عنوان
	فصل اول-مقدمه
۸	۱-۱ بیان مسأله.....
۹	۲-۱-پیشینه پژوهش.....
۹	۳-۱-اهداف پژوهش.....
۹	۴-۱-فرضیات پژوهش.....
۱۰	۵-۱-روش پژوهش.....
	فصل دوم-ادبیات داستانی
۱۱	۱-۲-ادبیات داستانی.....
۱۲	۱-۱-۲ داستان کوتاه:.....
۱۴	۱-۲-۲ رمان.....
۱۶	۲-۲ تفاوت داستان کوتاه و رمان.....
	فصل سوم-جامعه‌شناسی ادبیات
۱۷	۱-۳ ارتباط جامعه و ادبیات.....
۲۰	۲-۳ جامعه‌شناسی ادبیات یا جامعه‌شناسی در ادبیات.....
۲۳	۱-۲-۳ جامعه‌شناسی ادبیات.....
۲۴	۲-۲-۳ جامعه‌شناسی در ادبیات:.....
۲۶	۳-۳ نقد جامعه‌شناختی ادبیات:.....
۲۹	۴-۳ پیشینه نقد جامعه‌شناختی ادبیات در ایران:.....
	فصل چهارم-بزرگ علوی و نویسندگی
۳۲	۱-۴-سخنی درباره‌ی بزرگ علوی.....
۳۵	۲-۴-داستان‌نویسی علوی.....
۳۷	۳-۴-سال شمار زندگی و آثار بزرگ علوی.....
۳۹	۴-۴-کتابشناسی بزرگ علوی.....
	فصل پنجم-نقد جامعه‌شناختی مجموعه داستانهای کوتاه بزرگ علوی
۴۲	۱-۵-نقد جامعه‌شناختی مجموعه داستان ((چمدان)).....
۴۳	۱-۱-۵-نقد جامعه‌شناختی داستان ((چمدان)).....

- ۴۳..... ۱-۱-۱-۵- کوتاه‌شده‌ی داستان
- ۴۴..... ۱-۱-۲-۱-۵- نقد داستان
- ۵۰..... ۱-۲-۱-۵- نقد جامعه شناختی داستان ((قربانی)).....
- ۵۰..... ۱-۲-۱-۵- کوتاه شده‌ی داستان
- ۵۱..... ۱-۲-۲-۱-۵- نقد داستان قربانی
- ۵۱..... ۱-۲-۳-۱-۵- قربانی
- ۵۲..... ۱-۲-۴-۱-۵- موانعی که در مقابل خسرو قرار می‌گیرند
- ۵۳..... ۱-۲-۵-۱-۵- سوادآموزی و آزادی در دوره رضاشاه
- ۵۵..... ۱-۲-۶-۱-۵- فروغ
- ۵۵..... ۱-۲-۷-۱-۵- جامعه
- ۵۶..... ۱-۲-۸-۱-۵- فاصله طبقاتی
- ۵۷..... ۱-۲-۹-۱-۵- ازدواج خسرو
- ۵۷..... ۱-۲-۱۰-۱-۵- قربانیان امروز و فردای جامعه
- ۵۹..... ۱-۳-۱-۵- نقد جامعه‌شناختی داستان ((عروس هزار داماد)).....
- ۵۹..... ۱-۳-۱-۵- کوتاه‌شده‌ی داستان
- ۵۹..... ۱-۳-۲-۱-۵- نقد داستان
- ۶۰..... ۱-۳-۳-۱-۵- سستی بنیاد خانواده
- ۶۱..... ۱-۳-۴-۱-۵- ویلون زن و سوسکی
- ۶۲..... ۱-۳-۵-۱-۵- جامعه‌ی سنتی و دین مدار
- ۶۳..... ۱-۳-۶-۱-۵- آزادی زنان
- ۶۳..... ۱-۳-۷-۱-۵- جامعه‌ی سرمایه‌داری
- ۶۳..... ۱-۴-۱-۵- نقد جامعه‌شناختی داستان ((تاریخچه اتاق من)).....
- ۶۳..... ۱-۴-۱-۵- کوتاه شده‌ی داستان
- ۶۴..... ۱-۴-۲-۱-۵- نقد داستان
- ۶۵..... ۱-۴-۳-۱-۵- جامعه‌ی سنتی و پدر سالارانه
- ۶۶..... ۱-۴-۴-۱-۵- جنگ جهانی
- ۶۶..... ۱-۴-۵-۱-۵- فاصله‌ی طبقاتی
- ۶۷..... ۱-۴-۶-۱-۵- آشنایی با آداب و رسوم کشورهای بیگانه
- ۶۷..... ۱-۵-۱-۵- نقد جامعه‌شناختی داستان ((سرباز سربی)).....
- ۶۷..... ۱-۵-۱-۵- کوتاه‌شده‌ی داستان
- ۶۹..... ۱-۵-۲-۱-۵- نقد داستان
- ۶۹..... ۱-۵-۳-۱-۵- مادگرایی_ ناتورالیستی
- ۷۱..... ۱-۵-۴-۱-۵- پدرسالاری
- ۷۲..... ۱-۵-۵-۱-۵- شباهت‌های آقای ((ف)) و جامعه

۷۲۵-۱-۵-۶-جامعه‌ی سنتی و خرافی
۷۴۵-۱-۵-۷-سوادآموزی
۷۴۵-۱-۵-۸-آماده بودن بستر فساد
۷۴۵-۱-۶-نقد جامعه‌شناختی داستان ((شیک‌پوش))
۷۴۵-۱-۶-۱-کوتاه‌شده‌ی داستان
۷۶۵-۱-۶-۲-نقد داستان
۷۶۵-۱-۶-۳-جوانان متجدد و روشنفکر
۷۸۵-۱-۶-۴-تجدد در دوره‌ی رضا شاه
۷۹۵-۱-۶-۵-روزنامه‌نویسی
۸۰۵-۱-۶-۶-ادبا و علما
۸۰۵-۱-۶-۷-ادبای سبعه
۸۱۵-۱-۶-۸-نویسندگان ایرانی‌گرا
۸۱۵-۱-۶-۹-اندیشه‌ی ایرانی‌گری در دوره‌ی رضاشاه
۸۲۵-۱-۷-نتیجه‌گیری نقد جامعه‌شناختی مجموعه ((چمدان))
۸۳۵-۲-نقد جامعه‌شناختی مجموعه داستان ((ورق پاره‌های زندان))
۸۴۵-۲-۱-نقد جامعه‌شناختی داستان ((پادنگ))
۸۴۵-۲-۱-۱-کوتاه شده‌ی داستان
۸۵۵-۲-۱-۲-نقد داستان پادنگ
۸۷۵-۲-۱-۳-دستگاه قضایی
۸۸۵-۲-۱-۴-امپریالیسم و پرولتاریا (سرمایه‌داری و طبقه کارگر)
۹۱۵-۲-۱-۵-گل خانم
۹۲۵-۲-۱-۶-غلامحسین
۹۲۵-۲-۱-۷-عموی غلامحسین
۹۳۵-۲-۲-نقد جامعه‌شناختی داستان ((ستاره‌ی دنباله‌دار))
۹۳۵-۲-۲-۱-کوتاه‌شده‌ی داستان
۹۴۵-۲-۲-۲-نقد داستان ((ستاره‌ی دنباله‌دار))
۹۷۵-۲-۲-۳-روشنفکران جامعه
.....	
۹۸۵-۲-۲-۴-شکنجه در زندان
۹۹۵-۲-۲-۴-۱-شکنجه جسمی
۹۹۵-۲-۲-۴-۲-شکنجه روحی
۱۰۰۵-۲-۲-۵-شهربانی
۱۰۰۵-۲-۲-۶-رشوه‌خواری
۱۰۱۵-۲-۲-۷-ترقی و پیشرفت

- ۱۰۱ ۳-۲-۵- نقد جامعه شناختی داستان انتظار
- ۱۰۱ ۱-۳-۲-۵- کوتاه شده ی داستان
- ۱۰۴ ۲-۳-۲-۵- نقد داستان
- ۱۰۸ ۳-۳-۲-۵- خواب "م"
- ۱۱۲ ۴-۳-۲-۵- زندان
- ۱۱۲ ۱-۴-۳-۲-۵- زندان دردورهی رضا شاه
- ۱۱۳ ۲-۴-۳-۲-۵- پزشک زندان (پزشک احمدی)
- ۱۱۴ ۳-۴-۳-۲-۵- رشوه‌خواری مأموران زندان
- ۱۱۴ ۴-۴-۳-۲-۵- بازرسی در زندان
- ۱۱۴ ۵-۳-۲-۵- مبارزه با روشنفکری
- ۱۱۴ ۱-۵-۳-۲-۵- مبارزه با تحصیلکردگان
- ۱۱۵ ۲-۵-۳-۲-۵- مبارزه با کتاب
- ۱۱۶ ۶-۳-۲-۵- جنگ جهانی
- ۱۱۶ ۷-۳-۲-۵- قانون ۱۳۱۰
- ۱۱۷ ۴-۲-۵- نقد جامعه‌شناختی داستان ((عفو عمومی))
- ۱۱۷ ۱-۴-۲-۵- کوتاه شده‌ی داستان
- ۱۱۸ ۲-۴-۲-۵- نقد داستان
- ۱۱۹ ۳-۴-۲-۵- عفو عمومی
- ۱۲۱ ۴-۴-۲-۵- مبارزه با روشنفکری و کتاب
- ۱۲۲ ۵-۴-۲-۵- رشوه‌خواری مأموران زندان
- ۱۲۳ ۶-۴-۲-۵- زندانیان سیاسی و مختلسین
- ۱۲۳ ۷-۴-۲-۵- زندان و زندانی
- ۱۲۵ ۸-۴-۲-۵- کار زندانیان
- ۱۲۵ ۹-۴-۲-۵- جاسوسی در زندان
- ۱۲۶ ۵-۲-۵- نقد جامعه‌شناختی داستان ((رقص مرگ))
- ۱۲۶ ۱-۵-۲-۵- کوتاه‌شده‌ی داستان
- ۱۲۸ ۲-۵-۲-۵- نقد داستان
- ۱۲۹ ۳-۵-۲-۵- مرتضی
- ۱۳۰ ۴-۵-۲-۵- رجبوف
- ۱۳۱ ۵-۵-۲-۵- مارگاریتا
- ۱۳۱ ۶-۵-۲-۵- تقابل با سرمایه‌داری
- ۱۳۳ ۷-۵-۲-۵- رقص مرگ (برابری)
- ۱۳۴ ۸-۵-۲-۵- زندان
- ۱۳۶ ۹-۵-۲-۵- جنگ جهانی

۱۳۶ ۶-۲-۵- نتیجه‌گیری مجموعه ((ورق پاره‌های زندان))
۱۳۷ ۳-۵- نقد جامعه‌شناختی مجموعه داستان ((نامه‌ها))
۱۳۸ ۱-۳-۵- نقد جامعه‌شناختی داستان ((نامه‌ها))
۱۳۸ ۱-۱-۳-۵- کوتاه شده‌ی داستان
۱۴۰ ۲-۱-۳-۵- نقد داستان
۱۴۲ ۳-۱-۳-۵- قدرت محوری
۱۴۳ ۴-۱-۳-۵- پدرسالاری
۱۴۳ ۵-۱-۳-۵- نسل جوان
۱۴۴ ۶-۱-۳-۵- نامه‌ها
۱۴۶ ۷-۱-۳-۵- شهربانی
۱۴۷ ۸-۱-۳-۵- گرسنگی
۱۴۷ ۹-۱-۳-۵- رشوه‌خواری
۱۴۸ ۱۰-۱-۳-۵- جاسوسان
۱۴۸ ۱۱-۱-۳-۵- اعمال نفوذ
۱۴۹ ۱۲-۱-۳-۵- کشف حجاب
۱۴۹ ۲-۳-۵- نقد جامعه‌شناختی داستان ((گیلهمرد))
۱۴۹ ۱-۲-۳-۵- کوتاه‌شده‌ی داستان
۱۵۰ ۲-۲-۳-۵- نقد داستان
۱۵۱ ۳-۲-۳-۵- سازش میان مالکان (فنودالیسم) و حاکمان
۱۵۳ ۴-۲-۳-۵- بلوچ
۱۵۴ ۵-۲-۳-۵- محدودلی
۱۵۴ ۶-۲-۳-۵- صغرا
۱۵۵ ۷-۲-۳-۵- رسانه
۱۵۵ ۸-۲-۳-۵- آمریکا و واردات
۱۵۵ ۳-۳-۵- نقد جامعه‌شناختی داستان ((اجاره‌خانه))
۱۵۵ ۱-۳-۳-۵- کوتاه شده‌ی داستان
۱۵۷ ۲-۳-۳-۵- نقد داستان
۱۵۸ ۳-۳-۳-۵- تحولات اجتماعی
۱۵۹ ۴-۳-۳-۵- وجهه و جامعه‌ی سرمایه‌داری
۱۶۱ ۵-۳-۳-۵- جامعه سنتی و خرافی و پدرسالاری
۱۶۳ ۶-۳-۳-۵- شهربانی
۱۶۴ ۴-۳-۵- نقد جامعه‌شناختی داستان ((دزآشوب))
۱۶۴ ۱-۴-۳-۵- کوتاه شده‌ی داستان
۱۶۵ ۲-۴-۳-۵- نقد داستان

- ۱۶۶.....۳-۴-۳-۵- تفاوت بین جامعه‌ی شهری و روستایی
- ۱۶۷.....۴-۴-۳-۵- تحول اجتماعی و تقابل دو فرهنگ
- ۱۶۸.....۵-۴-۳-۵- جامعه‌ی کاستی
- ۱۶۸.....۶-۴-۳-۵- نزول خواری
- ۱۶۸.....۷-۴-۳-۵- جنگ
- ۱۶۸.....۸-۴-۳-۵- مستحیل شدن در فرهنگ شهری بزرگ
- ۱۶۹.....۵-۳-۵- نقد جامعه‌شناختی داستان ((یه‌رنچکا))
- ۱۶۹.....۱-۵-۳-۵- کوتاه‌شده‌ی داستان
- ۱۷۰.....۲-۵-۳-۲- نقد داستان
- ۱۷۱.....۳-۵-۳-۵- جنگ جهانی
- ۱۷۱.....۴-۵-۳-۵- روشنفکران دیروز جامعه
- ۱۷۲.....۶-۳-۵- نقد جامعه‌شناختی داستان ((یک زن خوشبخت))
- ۱۷۲.....۱-۶-۳-۵- کوتاه شده‌ی داستان
- ۱۷۴.....۲-۶-۳-۵- نقد داستان
- ۱۷۵.....۳-۶-۳-۵- مرگ پدرسالاری و تحول اجتماعی
- ۱۷۷.....۴-۶-۳-۵- تحول در یک جامعه سنتی
- ۱۷۹.....۵-۶-۳-۵- جگ جهانی
- ۱۸۰.....۷-۳-۵- نقد جامعه‌شناختی داستان ((رسوایی))
- ۱۸۰.....۱-۷-۳-۵- کوتاه شده‌ی داستان
- ۱۸۱.....۲-۷-۳-۵- نقد داستان
- ۱۸۱.....۳-۷-۳-۵- فاصله طبقاتی
- ۱۸۲.....۴-۷-۳-۵- طبقه فرادست جامعه و مجالس شب‌نشینی
- ۱۸۵.....۵-۷-۳-۵- زمین‌های شمال
- ۱۸۶.....۶-۷-۳-۵- دست‌آویز قرار دادن متنفذین
- ۱۸۶.....۸-۳-۵- نقد جامعه‌شناختی داستان ((خائن))

- ۱۸۶..... ۵-۳-۸-۱- کوتاه شده‌ی داستان
- ۱۸۸..... ۵-۳-۸-۲- نقد داستان
- ۱۸۸..... ۵-۳-۸-۳- تشکیلات و جنبش کارگری
- ۱۹۱..... ۵-۳-۸-۴- انتخابات
- ۱۹۲..... ۵-۳-۸-۵- شهربانی
- ۱۹۳..... ۵-۳-۹- نقد جامعه‌شناختی داستان ((پنج دقیقه پس از دوازده)).....
- ۱۹۳..... ۵-۳-۹-۱- کوتاه شده‌ی داستان
- ۱۹۴..... ۵-۳-۹-۲- نقد داستان
- ۱۹۵..... ۵-۳-۹-۳- رشوه دادن و رشوه‌گیری
- ۱۹۶..... ۵-۳-۹-۴- دیوان سالاری اداری
- ۱۹۷..... ۵-۳-۱۰- نتیجه‌گیری مجموعه نامه‌ها

فصل ششم نقد جامعه‌شناختی رمان ((چشمهایش))

- ۱۹۸..... ۶-۱- جامعه‌شناسی رمان
- ۲۰۰..... ۶-۲- رمان چشمهایش
- ۲۰۲..... ۶-۳- نقد جامعه‌شناختی رمان ((چشمهایش)).....
- ۲۰۲..... ۶-۳-۱- کوتاه شده‌ی رمان
- ۲۰۴..... ۶-۳-۲- نقد رمان
- ۲۰۶..... ۶-۳-۳- شهربانی سازمانی خفقان‌آور.....
- ۲۰۸..... ۶-۳-۴- دانشجویان خارج از کشور
- ۲۱۱..... ۶-۳-۵- جاسوسی و قطع بورس تحصیلی دانشجویان خارج از کشور.....
- ۲۱۲..... ۶-۳-۶- روزنامه پیکار
- ۲۱۴..... ۶-۳-۷- جامعه سنتی سدی در برابر پیشرفت جامعه
- ۲۱۵..... ۶-۳-۸- استاد ماکان
- ۲۱۸..... ۶-۳-۹- نقاشی و هنر

۲۱۹.....	۱۰-۳-۶- دو تابلوی اجتماعی استاد ماکان
۲۱۹.....	۱-۱۰-۳-۶- کشف حجاب
۲۲۱.....	۲-۱۰-۳-۶- خانه‌های رعیتی و زمینهای شمال.....
۲۲۳.....	۱۱-۳-۶- فرنگیس.....
۲۲۶.....	۱۲-۳-۶- مهربانو.....
۲۲۶.....	۱۳-۳-۶- سرهنگ آیرم.....
۲۲۸.....	۱۴-۳-۶- کمونیزم و تکیه بر روشنفکر، دهقان و کارگر.....
۲۲۸.....	۱-۱۴-۳-۶- روشنفکر.....
۲۲۹.....	۲-۱۴-۳-۶- دهقانان: فرهاد میرزا.....
۲۳۰.....	۳-۱۴-۳-۶- کارگر: رجب.....
۲۳۱.....	۱۵-۳-۶- جامعه‌ی داخلی.....
۲۳۲.....	۱۶-۳-۶- زندان و زندانی.....
۲۳۲.....	۱-۱۶-۳-۶- رشوه‌خواری مأموران زندان.....
۲۳۲.....	۲-۱۶-۳-۶- زندانیان سیاسی.....
۲۳۳.....	۱۷-۳-۶- جنگ جهانی.....
۲۳۳.....	۱۸-۳-۶- وزیران دوره‌ی رضاشاهی.....
۲۳۴.....	۱۹-۳-۶- روابط با کشورهای خارجی: انگلیس و فرانسه.....
۲۳۵.....	۲۰-۳-۶- نمادهای حزبی.....
۲۳۶.....	۲۱-۳-۶- تن‌فروشی زنان.....
۲۳۶.....	۲۲-۳-۶- رابطه نه ضابطه.....
۲۳۶.....	۲۳-۳-۶- سنت و مدرنیته.....
۲۳۷.....	۲۴-۳-۶- وضعیت ایران از زبان ((فرنگیس)) و ((خداداد)).....
۲۳۷.....	۲۵-۳-۶- علوی و رمان ((چشم‌هایش)).....
۲۳۸.....	۲۶-۳-۶- نتیجه‌گیری رمان ((چشم‌هایش)).....
۲۳۹.....	نتیجه‌گیری.....
۲۴۱.....	پیوست.....
۲۴۴.....	بع.....

فصل اول

مقدمه

۱-۱ بیان مسأله:

بزرگ علوی (۱۲۸۳-۱۳۷۵ه.ش) از پیشگامان داستان نویسی است که در زمینه داستان کوتاه و رمان آثار ماندگاری از خود به جای گذاشته است. او یکی از رکن‌های مهم داستان نویسی معاصر است. از شهریور ۱۳۲۰ تا کودتای ۱۳۳۲ ه.ش اوج خلاقیت هنری علوی محسوب می‌شود، علوی در این دوره آثار ماندگاری چون ((گیله مرد))، ((چشم‌هایش)) و ... را نوشت.

داستان‌های بزرگ علوی از زوایای مختلف قابل بررسی است، از جمله می‌توان آنها را از نظر اجتماعی مورد مطالعه قرار داد. کشف پیوند ادبیات با علوم روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، زبان‌شناسی، فلسفه، تاریخ و ... و بررسی میزان و نحوه تعامل این مقولات با هم موضوعی است که امروزه مورد توجه جدی قرار گرفته است.

امروزه نقد جامعه‌شناختی یکی از شیوه‌های جدید و کارآمد نقد متون ادبی است و در تحلیل انواع ادبی به ویژه رمان معاصر کاربرد دارد. از دریچه مطالعه داستان و رمان فارسی می‌توان ساختار جامعه ایران را تبیین کرد. تلاش برای کشف ساختار درونی آثار بزرگ علوی و تطبیق آن با ساختار جامعه بیرون و نیز بررسی میزان و نحوه تعامل این آثار با جامعه و چگونگی تاثیرگذاری این دو بر یکدیگر، موضوع پژوهش حاضر است. داستان و رمان بیشتر از هر اثر ادبی دیگر تحت تاثیر شرایط و اوضاع جامعه قرار دارد و بهتر از هر اثر دیگری می‌تواند ساختار اجتماعی را در خود بازتاب دهد.

چون مبحث نقد جامعه‌شناختی ادبیات در تحقیقات بنیادی و نظری مربوط به رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی بسیار تنک‌مایه است، پژوهش در این حوزه جزو ضروریات به نظر می‌رسد، برای همین نگارنده بر آن شده است تا داستان‌های بزرگ علوی را تا سال ۱۳۳۲ه.ش نقد جامعه‌شناختی بنماید.

۱-۲- پیشینه پژوهش:

طبق گواهی مرکز اطلاعات و آمار علمی ایران تاکنون پژوهش جداگانه و مستقلی درباره‌ی نقد جامعه‌شناختی آثار ((بزرگ علوی)) صورت نگرفته است، اما در حوزه‌ی ادبیات داستانی و در مورد نویسندگان سترگی مانند ((بزرگ علوی)) کتاب‌ها و مقالات بسیاری نوشته شده است که می‌توان در لابه‌لای آنها تا حدودی مطالبی پراکنده در مورد نقد جامعه‌شناختی داستان‌های ((بزرگ علوی)) مشاهده کرد. از جمله‌ی این کتاب‌ها می‌توان به نقد آثار بزرگ علوی: عبدالعلی دستغیب، ادبیات زندان: روح‌الله مهدی‌پور عمرانی،

نقد اجتماعی رمان معاصر فارسی: عسگر عسگری حسنکلو، واقع‌گرایی در ادبیات داستانی معاصر ایران: فدوی الشکری، صدسال داستان‌نویسی: حسن میرعابدینی و ادبیات داستانی: جمال میرصادقی اشاره کرد. کتاب‌ها و مقالات و پایان‌نامه‌هایی نیز در مورد نقد جامعه‌شناختی نوشته شده که مهمترین این کتاب‌ها، کتاب واقعیت اجتماعی و جهان داستان: جمشید مصباحی‌پور ایرانیان است. در مورد نقد جامعه‌شناختی می‌توان از مقالاتی همچون ((نقد ادبی و جامعه‌شناسی)) از مشیت علایی، ((سیر نظریه‌های نقد جامعه‌شناختی ادبیات)) از عسگر عسگری حسنکلو و ((واقعیت اجتماعی و جهان داستان)) از جمشید مصباح‌پور ایرانیان نام برد.

۱-۳- اهداف پژوهش

این رساله بر آن است تا موارد زیر را مورد بررسی قرار دهد:

۱-۳-۱- میزان ارتباط آثار بزرگ علوی با جامعه زمان او؛

۱-۳-۲- بررسی شخصیت‌های داستانی در آثار داستانی بزرگ علوی و تطابق آن با شخصیت‌های سیاسی و اجتماعی معاصر او؛

۱-۳-۳- بررسی چگونگی انعکاس باورهای اجتماعی و سیاسی بزرگ علوی در آثارش؛

۱-۳-۴- ارتباطات حزبی و گروهی بزرگ علوی و تاثیر آن در داستان‌هایش.

۱-۴- فرضیات پژوهش:

۱-۴-۱- داستان‌های بزرگ علوی ارتباط تنگاتنگی با حوادث و تحولات جامعه‌ی زمان او دارند.

۱-۴-۲- عمده شخصیت‌های بزرگ علوی شخصیت‌های واقعی‌اند نه تخیلی.

۱-۴-۳- باورها، اندیشه‌ها و افکار سیاسی اجتماعی شخصی بزرگ علوی در آثارش به مقدار زیادی ظهور یافته است.

۱-۴-۴- وابستگی‌های حزبی و گروهی بزرگ علوی در آفرینش آثار داستانی و متن داستانی او موثر بوده است.

۱-۵- روش پژوهش:

روش پژوهش در این رساله، مطالعه‌ی آثار ((بزرگ علوی)) و تحلیل محتوا و نقد این آثار از دیدگاه جامعه-شناختی و همچنین کتابخانه‌ای - اسنادی است. برای همین پس از مطالعه منابع و کتب مربوط به جامعه‌شناسی ادبیات، ادبیات داستانی، و تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و ... این دوره (تا سال ۱۳۳۲)، به یادداشت‌برداری از آنها پرداخته شد، سپس با طبقه‌بندی و تحلیل این یادداشت‌ها چارچوب نظام‌مندی از نقد جامعه‌شناختی آثار بزرگ علوی تا سال ۱۳۳۲ ه.ش که شامل سه مجموعه داستان کوتاه و یک رمان می‌شود، ارائه گردید.

فصل دوم

ادبیات داستانی: